

Harminc éves a magyar Geofizikusok Egyesülete

Jubileumi évzáró közgyűlést tartott Egyesületünk ez év március 16-án a Flamenco Hotel különtermében. Az elnökségben meghívott vendégként helyet foglalt dr. Dank Viktor, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke és dr. Tóth János, a MTESZ főtitkára, az MGE részéről Bese Vilmos örökös tiszteletbeli elnök, dr. Deres János főtitkár és Molnár Károly elnök.

Molnár Károly megnyitójában köszöntötte vendégeinket és a megjelenteket, majd rövid visszatekintés keretében szólt a nyersanyag- és energiakutatás terén 83-ban elért eredményekről.

Helyzetünkkel és a METESZ szerepével foglalkozva kiemelte Kádár János MTESZ-nél látogatását, akinek elismerő szavai és az Elnöki Tanács határozata a MTESZ társadalmi szervezetté nyilvánításáról komoly bizonyítékát adják annak, hogy nem frázis a műszaki értelmiség fontos szerepének elismeréséről beszélni, a fejlődés jelenlegi intenzív szakaszában. Sokat tehet és tesz a MTESZ a megbecsülés és a *társadalmi klíma* javítása érdekében.

A megnyitó után Deres János főtitkár emlékezett az elmúlt 30 évre, majd beszámolt az 1983-ban végzett munkáról és ismertette az ez évi munkatervet. Minthogy a beszámolót és a munkatervet minden egyesületi tag megkapja, beszédének csak első részét közöljük:

Tisztelt évzáró Közgyűlés!

Elnökségünk határozata alapján a mai közgyűlés nyújt keretet ahhoz, hogy megemlékezzünk a Magyar Geofizikusok Egyesületének 30 évvel ezelőtti megalapításáról, hogy üdvözljük alapító tagjainkat és köszönetet mondjunk nekik azért, hogy több mint egy negyed évszázada hűségesen kitarottak Egyesületünk mellett, szakmai és szervező tevékenységükkel elősegítették közös céljaink megvalósítását és jelentősen hozzájárultak tudományágunk fellendítéséhez.

A magyar geofizikusok azon elhatározása, hogy önálló egyesületet alapítanak, a társtudományokkal szoros együttműködési kapcsolatban ugyan, de a maguk kezébe veszik ügyeik irányítását, nem volt szubjektív döntés. Egy fiatal, rendkívül fejlődőképes tudományág tettekkész, aktív művelői ismerték és mérték fel helyesen a népgazdaság igényeit, s kerestek utat ezen igények minél gyorsabb, és minél teljesebb kielégítéséhez.

Ennek igazolására idézzük fel néhány szóval ezen évek geofizikai eseményeit. Az ugrásszerű fejlődés mind az elméleti, földfizikai, mind a gyakorlati, a nyersanyagkutatáshoz kapcsolódó geofizikai munkák során megindult és szervezeti, módszertani és műszeres változtatásokat hozott magával. 1949–50 között megmérték Magyarországot földmágneses alaphálózatát, 1951–55 között pedig a gravitációs alaphálózatát. 1950–51-ben megindult a geofizikus és a geofizikus mérnök képzés két egyetemen, 1951-ben alapították a Geofizikai Mérőműszerek Gyárát. Az MTA Geofizikai és Geodéziai Munkaközösségét 1947-ben szervezték meg. 1952-ben indították meg a Geofizikai Intézet hivatalos szakfolyóiratát, a Geofizikai Közleményeket.

Az iparban, elsősorban az olajkutatásban egyre nagyobb jelentőségre tett szert a szeizmika és a mélyfúrási geofizika. Megalakult a kőolajipar Szeizmikus Kutatási Üzeme. Vizsgálták a geofizika alkalmazási lehetőségeit a bauxitkutatásban. Kiemel-

kedő magyar eredmények születtek a tellurikus kutatási módszerek és műszerek fejlesztésében. 1950-ben végezték hazánkban az első elektromos szelvényezést szénkutatófórásban és 1953-ban vizkutatásban. Megindult a tihanyi, majd a nagyecenki obszervatóriumok építése. A magyar geofizikusok bekapcsolódtak a nemzetközi geofizikai szervezetek munkájába is.

Ilyen volt tehát az a tudományos és ipari környezet, amely igényeket támasztott, de megelégedéssel is fogadta az előttünk járó geofizikus nemzedék nemes aktivitását. Végig gondolva az elmondottakat és az e helyen felsorolásként sem említhető más, kisebb-nagyobb eseményét a geofizikai működéskörnek, nem csodálkozunk rajta, sőt törvényszerűnek tartjuk, hogy a több ágból megindult fejlődés nyomán szükségletté vált az egységes földtani-geofizikai szemlélet kialakítása, s ez szinte megkövetelte egy olyan társadalmi szervezet létrehozását, ahol a geofizikusok előadásokon, vitákon, konferenciákon keresztül személyes szakmai kapcsolatokat tarthatnak egymással, amely összefogja és megfelelő helyre továbbítja a szakmai közvélemény javaslatait, bírálatát. Így alakult meg 1954. április 27-én a Magyar Geofizikusok Egyesülete. Az alakuló közgyűlésen Bese Vilmost – jelenlegi tiszteletbeli elnökünket – elnöknek, Dr. Tárczy – Hornoch Antalt társelnöknek választották meg. Az alapító tagok száma 291 volt.

A magyar geofizikusok kezdettől fogva szerették és magukénak tekintették új egyesületeket. Előadói és szervezői tevékenységgel igyekeztek jelentőségét növelni, szükségességét, eredményességét igazolni. Már ekkor jellemző volt a segítőkész, szakmai és baráti kapcsolatot a Magyar Tudományos Akadémiával, a geofizikai tanszékekkel, az Eötvös Loránd Geofizikai Intézettel, a nyersanyagkutatás geofizikai szervezeteivel és a társ egyesületekkel.

1955-ben a Magyar Geofizikusok Egyesülete megszervezte első szimpóziumát, amely ma már hét szocialista ország évente ismétlődő geofizikai konferenciájává vált. Az 1963-ig évente egyre több külföldi résztvevővel megrendezett előadássorozat kezdetben főleg regionális témákhoz, elsősorban a Kárpát-medence sajtósági problémáihoz kapcsolódott. Az 50-es évek végén, a 60-as évek elején azonban már fokozatosan előtérbe kerültek a műszer- és módszertani fejlesztési eredmények. A viszonylag nagyszámú előadás (40–50) és külföldi résztvevők egyre nagyobb feladatok elé állították a szervezőket. Ezért az Aggteleki-barlangban tartott emlékezetes koncerttel zárult X. szimpózium után csak egy év kihagyással rendeztük meg a XI. szimpóziumot, majd elfogadva az NDK Földtudományok Társasága ajánlatát, a XII. szimpóziumot a két ország geofizikusai már közösen rendezték meg Lipcsében. Ezután a rendezvény színhelye évről évre más országban volt. 1970-ben Poprádon már csehszlovák kollégáinkkal közösen vállaltuk a rendezést, s ezt így folytathatnám tovább a lengyel, a bolgár, majd a szorjet és 1983-ban a kubai geofizikai szervezetek csatlakozásával.

Alapítása után 6 évvel, 1960-ban indította meg egyesületünk saját szaklapját a Magyar Geofizikát. E folyóirat I. évfolyama 2 számból, II–VII. évfolyama 4 számból állt, 1967-től pedig kéthavonta jelenik meg. Lapunk általában eredeti kutatási eredményeket közöl magyar nyelven, melyek előzetesen előadáson már ismertetésre kerültek.

A szakterület publikálási lehetősége kielégítő. Szakdolgozatainkat a Geofizikai Intézet és a MTA idegennyelvű folyóiratain kívül több rokontudományi periódika is közli. Jelentős előrelépés volt e téren a szimpózium külön gyűjteményes kötetének kiadása, melyet a Budapesten és Szentendrén ülésező XX. szimpózium alkalmával kezdeményeztük.

Az egyesület taglétszáma az első években – a geofizikai szakterületen dolgozók gyarapodását követve – egyenletesen nőtt. 10 év múlva 400, 20 év elteltével 750 ta-

got számlált. Fejlődött a szervezetség, mégpedig két irányban. Egyrészt egymás után alakultak meg helyi csoportjaink az ország egy-egy területének, földtani-geofizikai egységének megfelelően, majd a fokozatosan elváló részterületek — az általános, a felszíni és a mélyfúrású geofizika — hozták létre szakosztályaikat. E tagozódás egyik legutóbbi jele a Bányageofizikai Bizottság létrejötte.

A rendszeres előadások, félnapos és egésznapos rendezvények, a külföldön rendezett szimpóziumok évében, tavasszal Magyarországon rendezett Vándorgyűlések, s nem utolsó sorban tanfolyamaink témaválasztása hű képet ad az általános geofizika és nyersanyagkutatás aktuális problémáiról, fejlesztési eredményeiről és feladatairól. Folyóiratunkban lapozva, nem lehet meghatódás nélkül olvasni ma már őszülő vagy eselleg korán elhunyt tagjaink zsenjeit, nagy reményű kísérleteit, szárnypróbálgatásait. Sok fiatal kutatónkat indította el tudományos pályáján az első előadókat invitáló Ifjúsági Anket, amelyet e cikkezőzéssel először 1968-ban mint Tavasz Anketot hirdettünk meg.

Egyesületünk aktivitása elsősorban a magyar geofizikusok javát szolgálja, de talán éppen ezért sokat tett a nemzetközi együttműködés fejlesztése érdekében. A már említett közös szimpóziumokon túlmenően is jó kétoldali kapcsolatokat építettünk ki a Szovjetunióval, Bulgáriával, Jugoszláviával és a többi szocialista ország geofizikusával.

Évente rendszeresen hívunk meg neves előadókat más országokból is, s a magyar geofizikai fejlődésének elősegítésében érdemeket szerzett szakemberek közül többen tiszteletbeli tagjaink. A világ geofizikai életébe való bekapcsolódást szolgálta az European Geophysical Society 1980-ban, Budapesten megrendezett konferenciája és az European Association of Exploration Geophysicists 1985-ben, szintén Budapesten tartandó konferenciája is egyesületünk ilyen irányú törekvéseit fejezi ki.

A nyersanyagkutatás, a bányászat szerepe az általános gazdasági fejlődés keretében az utóbbi években újból nagyobb figyelmet kapott. Az igények növekedésével mind nagyobb mennyiségű ásványi nyersanyag kitermelésre van szükség, ami esetenként csak kedvezőtlenebb természeti feltételekkel áll rendelkezésre. Az ezzel járó terhek csökkentése érdekében a geofizikai kutatások tervezésével, fejlesztésével és végrehajtásával kapcsolatos állami és vállalati feladatokban egyesületünk tevékeny részt vállal. Elnökségünk rendszeresen vizsgálja egy-egy szakterület fejlődését, gondjait és a segítségnyújtás lehetőségeit. Az ipari vezetés egyre növekvő mértékben támaszkodik a szakmai közvéleményre.

Beszédének második részében a főtktár az 1983. évi tevékenység értékelésével foglalkozott és a 84. évi terveket ismertette.

Ezt követően Bese Vilmos örökös tiszteletbeli elnök — aki maga is alapító tag — emléklapot nyújtott át azoknak akik 30 éve megszakitás nélküli tagjai Egyesületünknek: Ismételten köszöntve őket, közöljük a teljes névsort:

Dr. Aczél Etelka
Dr. Ádám Antal
Ádám József
Dr. Ádám Oszkár
Dr. Barta György
Bádonyi Géza
Dr. Bencze Pál
Bese Vilmos
Dr. Csiky Gábor
Dr. Csókás János
Dankházi Gyula
Dankházi László

Detre László
Divéky Adorján
Dombai Tibor
Dr. Egerszegi Pál
Erkel András
Dr. Facsinay László
Földi Gyula
Gadó Károly
Gellert Ferenc
Hobot József
Hoffer Egon
Honfi Ferenc

Horváth Árpád
Karas Gyula
Karas Gyuláné
Kardos István
Kárpáti Elemér
Dr. Kiss Zoltán
Kovács Béla
Dr. Körössy László
Kremszner Miklós
Kuráli Ferencné
Lakatos Sándor
Lambert Ferenc

Liszt Ferenc
Markó László
Dr. Márton Péter
Miklós Gergely
Mituch Erzsébet
Molnár Károly (ELGI)
Molnár Károly (GKV)
Mozsolits Tibor
Nagy Magdolna
Nyitrai Tibor
Dr. Oszlaczky Szilárd
Ottlik Péter
Pintér Anna
Pollhammer Manoné
Dr. Posgay Károly

Rákóczy István
Reményi György
Rumpler János
Dr. Stegena Lajos
Suba Sándor
Szabó Margit
Szabó Zoltán
Szabóné Dr. Kilényi Éva
Szalay Mihály
Dr. Szabadváry László
Szarka Rudolf
Dr. Szemerédy Pál
Szilárd József
Dr. Takács Ernő
Dr. Tárcey – Hornoch Antal

Dr. Tolmár Gyula
Sajti László
Dr. Sebestyén Károly
Sédy Loránd
Tóth János
Trenka Sándorné
Trócsányi Gábor
Újfalusy Antal
Vados István
Vándor Béla
Várfalvi Lajos
Wallner Ákos
Zimányi István
Dr. Zilahi – Sebess László
Zsille Antal
Zsitvay Szilárd

A MTESZ nevében Tóth János főtítkárr üdvözölte a jelenlevő alapító tagokat és a közgyűlés többi résztvevőjét. Gratulált az eredményekhez és megköszönte a MTESZ-ben kifejtett tevékenységet. Részletesebben szólt a MTESZ feladatairól és jelenlegi célkitűzéseiről, különös tekintettel a jelen nehéz gazdasági helyzetre. Feladatunk – mondta – feltárni a szellemi tartalékokat, a műszaki fejlődés meggyorsítása érdekében, mert ez elengedhetetlen feltétele versenyképességünknek. A recesszióban különösen élessé vált versenyt sok területen fejlett tőkés országokkal kell állnunk. A MTESZ súlyának és elismert fontosságának növekedését jelzi, hogy szervezeti egyre inkább részt vesznek jelentős döntések műszaki előkészítésében, véleményezésében. Az Elnöki Tanács határozata növeli a MTESZ súlyát és szuverenitását.

Saját magunk határozzuk meg működési szabályzatunkat és a MTESZ-ben végzett munka egyenrangúvá válik bármely más területen végzett társadalmi munkával. Befejezésként elismeréssel szólt az Egyesület munkájáról.

A MTESZ főtítkárának felszólalása után Újfalusy Antal, az Ellenőrző Bizottság elnöke tartotta meg beszámolóját, melyet rövidítve közlünk:

Tisztelt Közgyűlés!

Az ünnepléshez kívánunk hozzájárulni mi is azzal, hogy a jelenlegi számok és tények tükrében tekintünk vissza Egyesületünk működésére, tulajdonképpen fiatalságunkra.

Valójában sokan együtt nőttünk fel az Egyesülettel és különösen örülünk annak, hogy részesei lehettünk annak a fellendülésnek, ami a magyar geofizikai kutatásban jelenleg is folytatódik. Ebben a Magyar Geofizikusok Egyesületének nem kis szerepe van. Alapító taglétszámunk 1954-ben 291 fő, 1964-ben 373 fő volt, ma 753-an vagyunk.

Az MGE volt a szocialista országokon belül a Nemzetközi Szimpóziumok kezdeményezője, ahová ma a baráti országok is mind felzárkóztak és ezeken a szimpóziumokon egyre több nyugati szakember, műszerkiállító vesz részt és tart előadást.

Az 1983. évi nagyrendezvényünk, a jól sikerült 28. Nemzetközi Szimpózium, melynek állandó résztvevője 230 magyar és 223 külföldi volt. Ezenfelül 87-en kapcsolódtak be még egyes napokon a szimpóziumi előadások meghallgatásába, vitájába.

A nagyrendezvényünk kiadása 2 269 585 Ft, bevétele 2 732 978 Ft volt, tehát magának a MTESZ-nek is szerény nyereséget jelentett a közel 470 000 Ft-os különbözeti befizetés. Az sem kis jelentőségű, hogy a 28. szimpózium devizabevétele több mint 22 000 \$ volt.

Sokáig voltunk államilag támogatott egyesület, az utóbbi öt évben azonban ezt nem vettük igénybe, sikeresen gazdálkodtunk. Jelenleg a MTESZ által még nem zárt mérleg:

3 007 418 Ft bevétel
2 142 510 Ft kiadás,

ami természetesen még csak nyers adatokat jelent. Összehasonlításként az 1963. évi költségvetésünk 122 830 Ft volt, állami támogatással együtt.

Meg kell állapítanunk azt is, hogy az utóbbi években sokat javult az Egyesület helyzete a MTESZ vezetőségének hatékony támogatásával. Az utóbbi időben több tájékoztatást kapnak a társadalmi aktivisták is.

Mi az ellenőrző bizottságok szemszögéből nézzük ezt a kérdést. Dr. Tóth János MTESZ főtitkár tájékoztatójában – amit a MTESZ ellenőrzési bizottságok elnökei számára tartott értekezletén hallottam – olyan célkitűzések hangzottak el, amelyeket ma megvalósulni látunk.

Ezek konkrétan:

- az egyesületek megfelelő erkölcsi és anyagi támogatása
- az ellenőrző bizottságok hatékony működésének elősegítése
- a műszaki értelmiség erkölcsi, anyagi helyzetének javítása
- a MTESZ tagegyesületei szakmai útmutató szerepének, tekintélyének növe-
lése, aminek érvényesülnie kell, nemcsak az egyesület és az intézmények, ha-
nem az egyesület és a kormányiszervek közötti kapcsolatban is.

Ugyancsak nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a nagytekintélyű EAEG, a nyugateurópai geofizikusok is Magyarországon tartják 1985. évi rendezvényüket, amelynek forgalma 16 millió Ft körül lesz, jelentős devizabevétellel. A kiadások már 1984-ben jelentkeznek, így lehet, hogy 1984-ben ismét szükségünk lesz anyagi támogatásra. 2 millió Ft-os nyereséget tervezünk viszont a befolyt bevételből a MTESZ-nek visszajuttatni.

Tisztelt Közgyűlés!

A 30 év után úgy érezzük, hogy a mi bizottságunk is jobban felnőtt a feladatokhoz, az egykori 1954-ben induló Pénzügyi Bizottság Ellenőrzési Bizottsággá alakult. Ez pedig nem formai változást jelentett, hanem nagyobb lehetőséget az egyesületi munkában történő hatékonyabb részvételre, amelynek a jövőben is szeretnénk megfelelni.

A beszámoló után Molnár Károly elnök kihirdette a Tudományos Bizottság döntését a hazai geofizikai szaklapokban 1983-ban közölt, legjobbnak ítélt dolgozatokról.

Az új tudományos eredményt tartalmazó dolgozatok kategóriájában dr. Korvin Gábor, a gyakorlati kutatások eredményeit közlő dolgozatok között a Nemesi László, Hobot József és Varga Géza szerzőhármassal kapta a legjobb dolgozatért járó jutalmat.

(Részletes indoklás a jelen számban található. A szerk.)

Jutalmat kaptak az 1983-ban legtöbb munkát végző, alábbi tagtársak:

Ádám A., Baráth I., Bencze P., Bese V., Bođoky T., Bodri B., Csókás J., Dominiák M., Farkas I., Fabiáncsics L., Gerzson I., Héjja G., Hursán L., Jánvári J.-né,

Kremszner M., Lakatos S., Márfoldi G., Miklós G., Nagy Z., Marton I., Posgay K., Jesch A., Komlósi Zs.; Kovács F.-né, Kovács F.-né Kovács J.-né, Rádlér B., Ráner G., Solymosi B.-né, Stegena L., Suba S., Szabó Z., Szeidovitz Gy.-né, Szemerédy P.-né, Tarcsay Gy., Újfalusy A., Véges I., Zelei A.

Az elnöki zárászó után a Flamenco Hotel éttermében megrendezett jóhangulatú, baráti vacsorával zárult az ez évi, jubileumi közgyűlés.

Az MGE Tudományos Bizottsága döntésének indoklása a közgyűlésen kihirdetett 1983. évi legjobb dolgozat címről és díjról.

Az új tudományos eredményt tartalmazó cikkek kategóriájában a legjobb dolgozat:

Dr. Korvin Gábor: General theorem on mean wave attenuation, Geofizikai Közlemények 1983. 3. sz. 191 – 202.

A szerző egy általános aszimptotikus formulát vezet le az átlagtér csökkenési tényezőjére; a diszperziós reláció egy pontosabb aszimptotikus közelítését adva kimutatja, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén a szórás nem növekszik minden határon túl a frekvencia növekedésével. Aki (1981) empirikus, transzverzális hullámokra vonatkozó elnyelési adatait két komponensű szórási modellel magyarázza. A dolgozat eredményei igen figyelemreméltóak.

A gyakorlati kutatások eredményeit közlő cikkek kategóriájában a legjobb: **Nemesi László, Hobot József, Varga Géza: A tellurikus és magnetotellurikus mérések szerepe a Dunántúl földtani megismerésében, Magyar Geofizika, XXIII. évf. 5 – 6. sz. 205 – 218.**

A cikk több évtizedes kutatási tevékenység igen jó összefoglalása, kritikai elemzése, mely a jövő feladatait és a várható eredményeit is felvázolja. Kiemelkedő, hogy gravitációs és szeizmikus eredményekkel érdemben is összehasonlítja a tellurikus és magnetotellurikus kutatások eredményeit, a szó valódi értelmében komplex geofizikai-földtani értelmezést adva, melyre a hazai szakirodalomban alig van példa.